

УДК 37.013:656.7

К. В. ВОЄВОДА

аспірант

Льотна академія Національного авіаційного університету, м. Кропивницький

ПОРІВНЯЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З АВІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ РЕГІОНАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЦЕНТРАХ ІСАО ТА УКРАЇНІ

У статті проведено порівняльний аналіз навчальних структур, які здійснюють професійну підготовку фахівців авіаційної безпеки. Визначено переваги й недоліки освітнього процесу та виокремлено шляхи вдосконалення й налагодження професійної підготовки фахівців з авіаційної безпеки в Україні, беручи до уваги позитивний досвід європейських регіональних навчальних центрів ІСАО.

Ключові слова: професійна підготовка, фахові компетенції, фахівець, авіаційна безпека, служба авіаційної безпеки, європейські регіональні навчальні центри ІСАО.

В умовах євроінтеграційних процесів сьогодення та стрімкого розвитку авіаційного партнерства між Україною й провідними європейськими авіаційними товариствами зростає міжнародний пасажиропотік, що сприяє розвитку розгалуженості системи повітряних трас, а разом із цим посилюється потреба в компетентних фахівцях для забезпечення авіаційної безпеки (далі – АБ) державних і міжнародних авіаційних підприємств. Отже, важливо, щоб професійна підготовка фахівців з АБ відповідала сучасним європейським вимогам.

Проблеми та особливості професійної підготовки авіаційних фахівців вивчали В. Азатьян, Л. Барановська, К. Будак, Р. Дуда, О. Ковальчук, Г. Лещенко, Р. Макаров, Я. Мандрик, О. Москаленко, В. Надутенко, О. Підлубна, Т. Плачинда, Т. Полоз, О. Проценко, Г. Пухальська та ін. Зокрема, у дослідженнях В. Афанасьєва, Д. Гузій, В. Дьожкіна, Л. Король, М. Новікової, Т. Плачинди, В. Рижого, В. Старкова зазначено, що провідною організацією міжнародного рівня, яка не тільки регламентує діяльність авіаційної галузі, а ще й активно бере участь у професійній підготовці авіаційних кадрів, є Міжнародна організація цивільної авіації International Civil Aviation Organization (ІСАО). Проте дефініція порівняльно-педагогічного аналізу професійної підготовки фахівців з авіаційної безпеки в навчальних центрах ІСАО та Україні з метою впровадження позитивного досвіду зарубіжних колег у вітчизняний освітній процес є недостатньо розкритою.

Мета статті – на основі вивчення та обґрунтування особливостей професійної підготовки фахівців з авіаційної безпеки в європейських регіональних навчальних центрах ІСАО схарактеризувати конструктивні засади, що можуть бути реалізовані у вітчизняному освітньому процесі зазначених фахівців.

Сучасний розвиток світової ЦА підвищує попит на авіаційні професії. У зв'язку з популяризацією авіатранспорту, розповсюдженням авіаційних трас і маршрутів, збільшенням кількості авіапасажирів виникає потреба в поповненні чисельності служби авіаційної безпеки (далі – САБ) відповідними компетентними фахівцями. Процес професійної підготовки авіаційних фахівців в Україні регулюють вітчизняні й міжнародні нормативно-правові акти, які мають спільну мету – забезпечити безпеку польотів в Україні та за її межами. В Україні професійну підготовку фахівців з АБ здійснює близько 12 навчальних організацій, на рівні льотного закладу вищої освіти (ЛЗВО) – лише Льотна академія НАУ. Серед переліку навчальних організацій, що здійснюють професійну підготовку фахівців з АБ, найавторитетнішими є Регіональні навчальні центри навчання ІКАО з АБ, зокрема в Україні в м. Київ розташований європейський регіональний навчальний центр з АБ – Інститут ІКАО. Тож пропонуємо розібратися у відмінностях та спільних рисах фахової підготовки зазначених структур.

Насамперед, відмінність полягає в статусі навчальних одиниць (суб'єктів навчальної діяльності). Наприклад, ЛА НАУ – це, передусім, ЛЗВО, що здійснює професійну підготовку фахівців з авіаційної безпеки. Вітчизняна система забезпечення якості професійної підготовки авіаційних фахівців реалізована через механізми ліцензування й акредитації. Обов'язковою умовою видання ліцензії є відповідність нормативам, що затверджені Міністерством освіти і науки України. Вищий навчальний заклад має право видавати диплом про вищу освіту чинного зразка тільки з акредитованого напрямку (спеціальності). Спеціальність вважають акредитованою, якщо рівень підготовки за цим напрямом відповідає державним вимогам. Органами, уповноваженими контролювати забезпечення якості вищої освіти в Україні, є Міністерство освіти і науки, Акредитаційна комісія, Державна інспекція навчальних закладів [2].

Результат підготовки в ЛЗВО – здобуття курсантами вищої освіти та сформованість основних фахових компетенцій, необхідних для професійної діяльності в САБ. Випускники академії здобувають кваліфікацію бакалавра з авіаційного транспорту й оператора технічних засобів контролю на безпеку. Наразі вища освіта за фахом є головним критерієм успішного працевлаштування в будь-якій сфері діяльності. Однак на сучасному етапі глобальної євроінтеграції вищої освіти недостатньо. У Законі України “Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації” чітко зазначено, що “авіаційний персонал і персонал, задіяний в авіаційній діяльності, робота якого безпосередньо пов'язана із забезпеченням авіаційної безпеки, можуть бути допущені до здійснення такої діяльності лише за наявності відповідних документів з авіаційної безпеки” [3]. Для успішного працевлаштування за фахом у САБ будь-якого авіаційного суб'єкта необхідно мати сертифікат про проходження відповідного курсу з АБ міжнародного значення. Зіткнувшись із цією проблемою, більшість випускників ЛЗВО відмовляються працювати за фахом.

Регіональні навчальні центри ІСАО з АБ, зокрема Інститут ІСАО, також готують фахівців з АБ. Зазвичай до таких організацій звертаються особи, які вже працюють, для підготовки, перепідготовки чи подовження строку дії вже існуючого сертифіката з АБ. Випускники ЛЗВО, які бажають працювати у сфері забезпечення АБ, також звертаються до навчальних центрів ІСАО, у такому разі вони самостійно сплачують рахунок за навчання, на відміну від попередніх, чиє навчання оплачує роботодавець, адже саме він зацікавлений у забезпеченні безпеки авіаційного підприємства в першу чергу. Особам, які бажають пройти курс професійної підготовки з АБ та отримати сертифікат міжнародного зразка, достатньо заповнити просту заявочну форму та надати її до Інституту ІСАО.

Зокрема, Інститут ІСАО, будучи комерційною організацією, допускає потенційні варіанти проходження професійної підготовки особою, яка наразі не працює в авіаційній галузі або не має авіаційної освіти. У такому разі зацікавлена особа проходить особисту співбесіду з керівником навчального центру для вирішення деяких питань, зокрема навіщо їй така підготовка. Далі саме керівник навчального центру ІСАО з АБ приймає рішення про зарахування такої особи до навчальної групи слухачів.

Термін професійної підготовки з АБ у ЛА НАУ за освітнім ступенем “бакалавр” та кваліфікацією “бакалавр з авіаційного транспорту та оператор технічних засобів контролю на безпеку” – 4 роки навчання. Для порівняння, у навчальному центрі ІСАО курс “Базовий з авіаційної безпеки (для персоналу САБ)”, що загалом за змістом подібний до змісту підготовки в ЛА НАУ, слухачі проходять за 11 робочих днів. Пропонуємо з’ясувати, із чим це пов’язано, у чому причина та чи є шляхи вдосконалення вітчизняної професійної підготовки фахівців з АБ.

Професійна підготовка курсантів як майбутніх фахівців з АБ здійснюється комплексно з професійною підготовкою техніків з аварійно-рятувальних робіт та диспетчерів координаційного центру пошуку та рятування, тому навчальний план, на нашу думку, деякою мірою розосереджений. Маючи цілих три фахових спрямування в навчальному плані, курсанти, які планують пов’язати свою майбутню професійну діяльність із забезпеченням АБ ЦА, не можуть повною мірою оволодіти всіма необхідними фаховими компетентностями, адже постійно розсіюють свою увагу на дисципліні іншого спрямування. Зрештою, за 4 роки професійної підготовки в ЛЗВО випускники отримують диплом за професійною кваліфікацією (за спрямуванням АБ) – оператор технічних засобів контролю на безпеку, не підкріплений сертифікатом авторитетної організації ЦА.

Професійна підготовка фахівців з АБ у ЛЗВО, безперечно, цінна та, на нашу думку, потребує змін. Це стосується, насамперед, навчального плану курсантів. Доречно було б виокремити дисципліни фахового спрямування для майбутніх фахівців з АБ із загального навчального плану спеціалізації “Аварійне обслуговування та безпека на авіаційному транспорті” та розробити навчальний план, який би орієнтувався саме на підготовку

фахівців з АБ. Важливо також розробити та впровадити нові навчальні програми фахового спрямування таким чином, щоб після завершення професійної підготовки курсант відповідав усім фаховим вимогам. Під час навчання в ЛЗВО, крім фахових дисциплін, курсанти вивчають цикл загальноосвітніх предметів, а також проходять “Навчальну практику”, під час якої вони безпосередньо знайомляться з роботою всіх служб, що забезпечують функціонування авіаційного суб’єкта, формуючи в курсантів загальне уявлення про діяльність авіаційної галузі. Тому курсантів ЛЗВО особливо цінують як освічених фахівців не лише за професійним спрямуванням. В Інституті ICAO навчання проводиться суто за дисциплінами професійного спрямування, за власними навчальними програмами, заснованими на компетентнісному підході TRAINAIR PLUS. Досвід використання навчальних програм TRAINAIR PLUS був би корисним і для ЛЗВО.

Відомо, що Регіональні навчальні центри ICAO є популярними та авторитетними у світовій авіаційній спільноті. Програма TRAINAIR PLUS – це цінний внесок у систему професійної підготовки авіаційних кадрів на міжнародному рівні. Кожна навчальна програма TRAINAIR PLUS є унікальною, адже розробляється окремо для кожного замовника. Розробники курсу підготовки аналізують та оцінюють наявну систему професійної діяльності. Основний акцент робиться на дослідженні професійних компетентностей фахівця, а точніше – яких саме компетенцій не вистачає фахівцям для ефективної професійної діяльності та на основі такого аналізу розробляють навчальну програму. Завдання програми TRAINAIR PLUS – не навчити слухача/курсанта загальним теоретичним знанням і вимагати від нього бездоганного їх засвоєння, а домогтися оволодіння ним усіма необхідними фаховими компетенціями. Інакше кажучи, важливо, щоб курсант знав не відповідь на запитання “в якому році відбувся перший акт незаконного втручання в діяльність ЦА?”, а вмів виявити потенційно небезпечного пасажера з натовпу (методика профайлінгу), виявити приховані заборонені до перевезення предмети за допомогою технічних засобів контролю на безпеку тощо. На нашу думку, саме такого підходу не вистачає у вітчизняній професійній підготовці фахівців з АБ, тому варто налагодити відносини з уповноваженим керуючим органом програми TRAINAIR PLUS та домовитись про співпрацю шляхом упровадження подібних програм.

Загалом форми організації навчання в ЛЗВО такі: аудиторні (лекції та практичні заняття), консультаційні заняття й самостійна робота курсанта. Інститут ICAO в процесі професійної підготовки слухачів також використовує зазначені форми навчання, лише частково видозмінивши їх. Аудиторна робота в навчальних центрах ICAO зазвичай проходить шляхом проведення традиційних лекційних, практичних занять та нових своєрідних семінарів – workshop, а іноді шляхом комбінування різних форм залежно від специфіки теми заняття. Методика workshop, яку активно використовують у навчальному процесі слухачів, була б корисною до впровадження в професійній підготовці курсантів ЛЗВО. Особливість workshop – ак-

тивність думки та рівноправ'я учасників, але, у свою чергу, такий вид організації навчання потребує попередньої підготовки до заняття не тільки викладачів, а й курсантів.

Методика визначення потенційно небезпечних пасажирів (профайлінг) як складова процесу професійної підготовки фахівців з АБ притаманна як ІСАО, так і ЛЗВО. Відмінність лише у формі використання профайлінгу в навчальному процесі. Навчальні центри ІСАО з авіаційною безпеки пропонують своїм слухачам вивчення та відпрацювання техніки визначення потенційно небезпечних пасажирів безпосередньо на території аеропорту, де є велике скупчення людей. Слухачі спостерігають за поведінкою пасажирів та діляться своїми спостереженнями з інструктором. В ЛЗВО профайлінг вивчають у стінах навчального закладу й за допомогою засобів відеовізуалізації та під час "Технологічної практики".

Спільною рисою ЛЗВО та регіональних навчальних центрів ІСАО з АБ є відведення значної кількості часу на самостійне опрацювання матеріалу. Частіше спостерігається така тенденція: у навчальних центрах ІСАО проходять підготовку слухачі, які більш самостійні та обізнані (фахівці, старші за віком, які вже працюють, більш цілеспрямовані), які відповідально ставляться до часу, відведеного на самостійне опрацювання навчального матеріалу. В ЛЗВО ситуація дещо інша: відведений у навчальному плані час на самостійну роботу не завжди використовують за призначенням. Це пов'язано, передусім, з відсутністю навчальних посібників і рекомендацій, що регламентують самостійну роботу курсантів, а також з відсутністю форм та методів перевірки такої роботи, що негативно впливає на професійну підготовку майбутнього фахівця з АБ. Також причиною є загальна недосвідченість курсантів та нерозуміння призначення такого виду роботи. Останніми роками в ЛА НАУ спостерігається підвищення кількості користувачів навчальної віртуальної платформи Moodle. На разі Moodle активно впроваджують у навчальний процес ЛА НАУ як додатковий засіб організації самостійної роботи курсантів. Завдяки такому інноваційному рішенню курсантів усе частіше залучають до активного обміну інформацією. Маючи широкий спектр функцій віртуальної навчальної платформи, курсанти мають такі можливості: он-лайн доступ до навчального матеріалу; організація роботи в групах; перегляд результатів власної успішності; спілкування з викладачем; копіювання та завантаження навчальних матеріалів. Викладачі, у свою чергу, мають змогу: розробляти власні навчальні програми; завантажувати навчальний матеріал, завдання, тести, додаткові матеріали тощо для використання його навчальною групою; автоматизація системи звітів успішності курсантів та висвітлення інформації щодо виконання курсантами поставлених завдань. Такий досвід сприяє налагодженості процесу співпраці між викладачем і курсантом. Зокрема, досліджуючи навчальний процес в Інституті ІСАО, ми не виявили використання подібних віртуальних навчальних платформ.

У ЛА НАУ існує проблема забезпеченості матеріально-технічною базою. Зокрема, при вивченні дисципліни “Технічні засоби контролю на безпеку” курсанти бачать професійне обладнання лише на екранах телевізора, на малюнках у навчально-методичних посібниках та раз на рік під час проходження практики в аеропорту. Це є негативним чинником, що впливає на якість професійної підготовки курсанта до професійної діяльності. Маючи власну САБ у своїй структурі, ЛА НАУ не є експлуатантом, відповідно САБ ЛА НАУ не обслуговує пасажирів, курсанти не мають змоги відпрацювати всі необхідні навички професійної діяльності в повному обсязі. В інституті ІСАО зазначена техніка відпрацьовується на тренажері (симулятор інтроскопу) або безпосередньо в аеропорту. Тренажер або стимулятор інтроскопа – це комп’ютерна програма, що надає змогу змодельовати різні варіанти маскування (приховування) заборонених предметів у ручній поклажі, багажу тощо. Оператор інтроскопа має як найшвидше виявити заборонені до перевезення предмети в найкоротший час. Продуктивність оператора (слухача) визначається кількістю виявлених предметів за певний відведений на операцію час. Такий вид підготовки фахівців з АБ до професійної діяльності є дуже ефективним та економічним, тож може бути запропонований до впровадження в ЛЗВО.

Головною метою професійної підготовки фахівців з АБ ЛЗВО та Інституту ІСАО є формування особистості компетентного фахівця з АБ, здатного використовувати отримані знання безпосередньо в процесі професійної діяльності. На практичну підготовку в ЛЗВО відводиться 7 тижнів за 4 роки навчання (I курс “Навчальна практика” – 4 тижні, III курс “Фахова практика” – 2 тижні, IV курс “Технологічна практика” – 1 тиждень). Така кількість часу є недостатньою для становлення курсанта як фахівця обраної професії та спричиняє віддаленість таких компонентів навчання, як теорія і практика. Теоретична підготовка, що чергується з практикою, організована так, що курсанти не встигають сформулювати й закріпити знання, льотні навички, забувають їх через великий обсяг інформації, довгу перерву в практиці [4]. Вирішення зазначеної проблеми – перегляд навчального плану підготовки курсантів та раціональний розподіл відповідних годин. Навчальні центри ІСАО, у свою чергу, приділяючи значну увагу розвитку у своїх слухачів фахових компетенцій, практичну підготовку проводять безпосередньо в професійному середовищі – у САБ – під наглядом відповідальних співробітників служби чи інструкторів.

Що ж до системи оцінювання знань, то в ЛЗВО існує практика використання кредитно-модульної системи. Фінальний (кінцевий) результат залежить від поточного оцінювання курсантів (усне опитування, тестування, робота на семінарах, реферати, доповіді тощо) упродовж навчального семестру та завершується диференційованим заліком чи іспитом, згідно з навчальним планом курсантів. Завершальним етапом у навчанні слухачів Інституту ІСАО є написання фінального тесту, що оцінюється за шкалою ECTS, на її основі приймають рішення про видачу або не видачу сертифі-

ката встановленого зразка. Курсанти ж, у свою чергу, складають державний комплексний іспит за обраним фахом. За результатами такого іспиту державна екзаменаційна комісія приймає рішення стосовно видачі диплома про вищу освіту.

Основними цілями професійної освіти сьогодні є надання майбутнім фахівцям загальних і професійних знань, що слугуватимуть достатньою базою для безперервної освіти протягом життя та забезпечення новими знаннями й навичками, які необхідні для задоволення сучасних потреб галузі [1]. Результати щодо питання працевлаштування після завершення професійної підготовки різняться. Випускники ЛЗВО, маючи диплом про вищу освіту, за фахом не мають достатньої кількості професійних умінь і навичок, а відповідного досвіду роботи, що є причиною низького рівня працевлаштування курсантів за обраною професією. Інша ситуація зі слухачами навчального центру ІСАО з АБ – замовлення на їх навчання здійснює авіаційне підприємство з гарантією подальшого працевлаштування. Не маючи загальноорієнтованих дисциплін у навчальному плані професійної підготовки фахівців з АБ, навчальні центри ІСАО концентрують процес навчання на формуванні компетентного фахівця з АБ. Такий принцип у навчанні подібний до принципу дуальності або дуальної системи навчання. Такий досвід був би корисним для ЛЗВО, тому необхідно сприяти подальшому розвитку експорту елементів дуальної форми підготовки компетентних фахівців та прискорити запровадження її елементів у вітчизняний процес професійної освіти майбутніх фахівців з АБ.

Наразі існує проблема відсутності співпраці між двома законодавчими органами, які регулюють діяльність ЛЗВО, – Міністерством освіти і науки України та Міністерством інфраструктури України. Налагодження співпраці між зазначеними установами надасть змогу визначитися, яких саме фахівців не вистачає сучасній авіаційній галузі та в якій кількості. А також ЛЗВО змогли б завдяки такій співпраці впровадити дуальну систему навчання, яка б поліпшила стан працевлаштування курсантів за фахом.

Окремою ланкою порівняльної характеристики досвіду ЛЗВО та європейських регіональних навчальних центрів ІСАО з АБ є відповідність нормативно-правової бази сучасному стану розвитку світової авіаційної галузі, а також рівню небезпек, що загрожують безпечній діяльності цивільної авіації. Будучи своєрідним законодавчим органом міжнародної цивільної авіації, що розробляє Стандарти та Рекомендовану практику, ІСАО пильно слідкує за актуальністю власної нормативно-правової бази. Водночас як вітчизняні документи потребують оновлення відповідно до вимог сьогодення. Україна працює в цьому напрямі, так, у березні 2017 р. набрав чинності оновлений Закон України “Про Державну програму з авіаційної безпеки цивільної авіації”. Проте, маючи державну євроінтеграційну направленість, більшість національних документів потребують перегляду та адаптації до європейської нормативно-правової бази.

Підсумовуючи результати порівняльного аналізу вітчизняної професійної підготовки фахівців з АБ та досвід Регіональних навчальних центрів ІСАО з АБ, зазначимо, що загалом процес навчання є спорідненим, проте Інститут ІСАО виривався вперед. Українська професійна освіта частково перебуває в процесі переходу від радянського минулого до сучасної інноваційної системи освіти. Насамперед навчальні плани перевантажені дисциплінами не профільного характеру, на відміну від навчальних центрів ІСАО, де систему підготовки авіаційних фахівців переорієнтували на компетентнісний підхід, впровадивши програму TRAINAIR PLUS.

Найголовнішою проблемою сучасної вітчизняної системи професійної освіти фахівців з АБ в ЛЗВО вважаємо відсутність сертифікаційного документа міжнародного зразка з відповідного виду підготовки, що унеможлиблює працевлаштування курсантів після завершення ЛЗВО. Для вирішення цієї проблеми необхідно домовитися про співпрацю з Регіональними навчальними центрами ІСАО з АБ. Зрештою, позитивного результату можна досягти шляхом відкриття філії чи структурного підрозділу навчального центру ІСАО з АБ на базі ЛЗВО, у такому разі курсанти зможуть одночасно проходити два види професійної підготовки з АБ. Така практика співпраці, насамперед, буде корисною для курсантів, які, зрештою, закінчуючи ЛЗВО, будуть мати не лише вищу освіту за обраним фахом, а ще й сертифікат, що підтверджує проходження професійної підготовки з АБ міжнародного визнання. Співпраця з навчальним центром ІСАО з АБ є вигідною не тільки для курсантів, а й для самого ЛЗВО. Насамперед, це престиж та збільшення потоку абітурієнтів, а ще це неоціненний внесок у професійну освіту авіаційних фахівців.

Проаналізувавши професійну підготовку слухачів європейського регіонального навчального центру ІСАО з авіаційної безпеки, зокрема в Інституті ІСАО, що розташований у столиці України – Києві, вважаємо за потрібне запропонувати рекомендації щодо адаптації досвіду навчальної організації професійної підготовки з авіаційної безпеки провідної міжнародної організації у сфері цивільної авіації ІСАО до вітчизняних освітніх умов. На підставі осмислення дослідженого досвіду професійної підготовки Інституту ІСАО і вітчизняних потреб запропоновано загальні напрями реформування професійної освіти фахівців з авіаційної безпеки в Україні.

На міністерському рівні необхідно:

- налагодити відносини між профільними міністерствами, а саме між Міністерством освіти і науки та Міністерством інфраструктури України;
- створити необхідні умови для впровадження дуальної системи навчання в льотних закладах вищої освіти;
- сприяти оновленню та адаптації вітчизняної нормативно-правової бази до європейських вимог.

На *стратегічному рівні* необхідно:

- упроваджувати окремі принципи автономності ЛЗВО щодо раціонального розподілу годин загальноосвітніх дисциплін та дисциплін професійного спрямування;
- використовувати в освітньому процесі прогресивний досвід професійної підготовки регіональних навчальних центрів ІСАО з авіаційної безпеки;
- адаптувати навчальні програми, упроваджуючи використання новітніх технологій у процес професійної підготовки фахівців з АБ;
- забезпечити зв'язок між теорією та практикою під час професійної підготовки завдяки співпраці з авіакомпаніями (працедавцями).

На *структурному рівні* рекомендовано:

- заохочувати курсантів до активної навчальної діяльності, що сприяє вмінню адекватно аналізувати ситуацію, формуванню власної думки, саморозвитку та самовдосконаленню;
- сприяти вмотивованості викладачів щодо власного професійного розвитку шляхом направлення їх на стажування до інших ЛЗВО та/або до навчальних організацій, що здійснюють професійну підготовку з авіаційної безпеки, й обміну досвідом;
- заохочувати викладачів до розробки нових навчальних програм професійної підготовки з урахуванням вимог сьогодення;
- реорганізувати аудиторне навчання, впроваджуючи інноваційні підходи до вивчення окремих тем.

На *організаційному рівні* необхідно:

- відстежувати ситуацію щодо сучасного попиту на фахівців з АБ, налагоджуючи зв'язки з державними та приватними авіаційними підприємствами для працевлаштування курсантів;
- налагодити співпрацю з європейськими регіональними навчальними центрами ІСАО з авіаційної безпеки, зокрема для отримання випускниками ЛЗВО міжнародного сертифіката з АБ авторитетної (провідної) організації цивільної авіації;
- безпосередньо залучати до професійної підготовки діючих фахівців з АБ.

На *змістовному рівні* потрібно:

- раціонально формувати навчальний план професійної підготовки фахівців з авіаційної галузі, мінімізуючи розрив теорії та практики;
- розробляти навчальні програми, що базуються на компетентнісному підході, забезпечуючи системне виконання професійних завдань, за прикладом досвіду ІСАО;
- розробляти навчальні програми із застосуванням ІТ-технологій (тренажерів);
- залучати курсантів до дистанційного навчання за допомогою сучасних навчальних електронних платформ;

– модернізувати інформаційну, науково-методичну та матеріально-технічну базу відповідно до сучасних вимог професійної підготовки фахівців з авіаційної безпеки.

На *процесуальному рівні* рекомендовано:

– зосередитися на компетентнісному підході в навчанні, приділяючи значну увагу розвитку фахових умінь та навичок, уміння адекватно (коректно) сприймати ситуацію та бути готовим до виконання професійних обов'язків в екстремальних умовах праці.

Висновки. Ефективність сучасної професійної підготовки фахівців з АБ, насамперед, залежить від правильної організації навчального процесу. Традиційні методи навчання стають менш актуальними. Один із шляхів вирішення проблеми надання якісної професійної підготовки курсантам у ЛЗВО України – запровадження зарубіжного досвіду Регіональних навчальних центрів ІКАО з АБ. Позитивний досвід та співпраця, зрештою, дадуть результат, що відтвориться у власних науково-методичних розробках інноваційних методів навчання та найголовніше – якісно вплине на фахову компетентність курсантів як майбутніх фахівців з АБ.

Список використаної літератури

1. Инновации в подготовке специалистов в области техники и технологии / В. Ф. Мануйлов, В. М. Приходько, В. М. Жураковский, И. В. Федоров. Томск : Изд-во ТПУ, 2003. С. 14–16.
2. Сбруева А. А. Порівняльна педагогіка : навч. посіб. 2-ге вид. Суми : Університетська книга, 2004. 320 с.
3. Підлубна О. М. Професійна підготовка майбутніх пілотів цивільної авіації в США : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 291 с.
4. Про Державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації : Закон України від 21.03.2017 № 1965-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1965-19>.
5. Совершенствование системы первоначальной подготовки пилотов. URL: <http://www.ato.ru/content/sovershenstvovanie-sistemy-pervonachalnoypodgotovki-pilotov>.

Стаття надійшла до редакції 07.09.2017.

Воевода Е. В. Сравнительно-педагогический анализ профессиональной подготовки специалистов по авиационной безопасности в европейских региональных учебных центрах ИКАО и Украине

В статье проведен сравнительный анализ учебных структур, осуществляющих профессиональную подготовку специалистов авиационной безопасности. Определены преимущества и недостатки образовательного процесса и выделены пути улучшения и реформирования профессиональной подготовки специалистов по авиационной безопасности в Украине, учитывая положительный опыт европейских региональных учебных центров ИКАО.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, профессиональные компетенции, специалист, авиационная безопасность, служба авиационной безопасности, европейские региональные учебные центры ИКАО.

Voievoda K. Comparative-Pedagogical Analysis of the Professional Training of Aviation Security Specialists in the European Regional Training Centers of ICAO and Ukraine

Depth of understanding the specific features and acts of terrorism in the aviation industry determines the choice of the best means of training highly qualified specialists for

aviation security. International standards of professional selection of candidates for work and training in the field of civil aviation security based on ICAO standards and recommendations that allow you to create and maintain human resources globally. One of the strategic goals of ICAO is to raise the level of civil aviation security worldwide. Keeping training professionals involved in the aviation industry ICAO regional training centers, which are based on regional location subject to relevant ICAO Regional Office. The effectiveness of modern professional training of specialists in aviation security primarily depends on the proper organization of the educational process. Traditional teaching methods become less relevant. One way to solve the problem of providing quality training cadets of flight establishment of higher education in Ukraine – the introduction of foreign experience ICAO regional training center of aviation security. The positive experience of cooperation and will eventually bear fruit that reproduced in their scientific and methodological development, innovative teaching methods and most importantly qualitatively affect the professional competence of students as future specialists aviation security. A comparative analysis of the modern professional training of aviation security specialists at the Ukrainian higher education institutions is carried out. Established, a common goal with the European regional training centers of ICAO is the formation of a qualified, competitive aviation security expert who meets the modern requirements of aviation industry and is fully prepared for professional activities. With well-established links to the exchange of operational information, the training programs of the ICAO European Regional Training Centers on aviation security are constantly updated in accordance with current conditions. Unfortunately, in Ukraine, introducing changes to the educational material is a thorny bureaucratic path, and after passing it as a result of the fluidity of time such “updating” materials become irrelevant.

The article provides recommendations for improving the training of aviation security specialists at ministerial, strategic, structural, organizational, logistical and procedural levels. The implementation of the proposed areas for the implementation of the positive experience of the European Regional Training Aviation Security Centers in Ukraine includes: establishing links with all stakeholders (Ministry of Education and Science of Ukraine, Ministry of Infrastructure of Ukraine, flight departments of higher education, aviation subjects, European regional training ICAO Aviation Security Centers); improvement and updating of the initial programs; updating of the domestic legal and regulatory framework on aviation security issues; to establish the process of independent work of cadets; modernize the scientific-methodical and material-technical base.

Key words: *professional training, professional competence, specialist, aviation security, aviation security service, European regional training centers ICAO.*